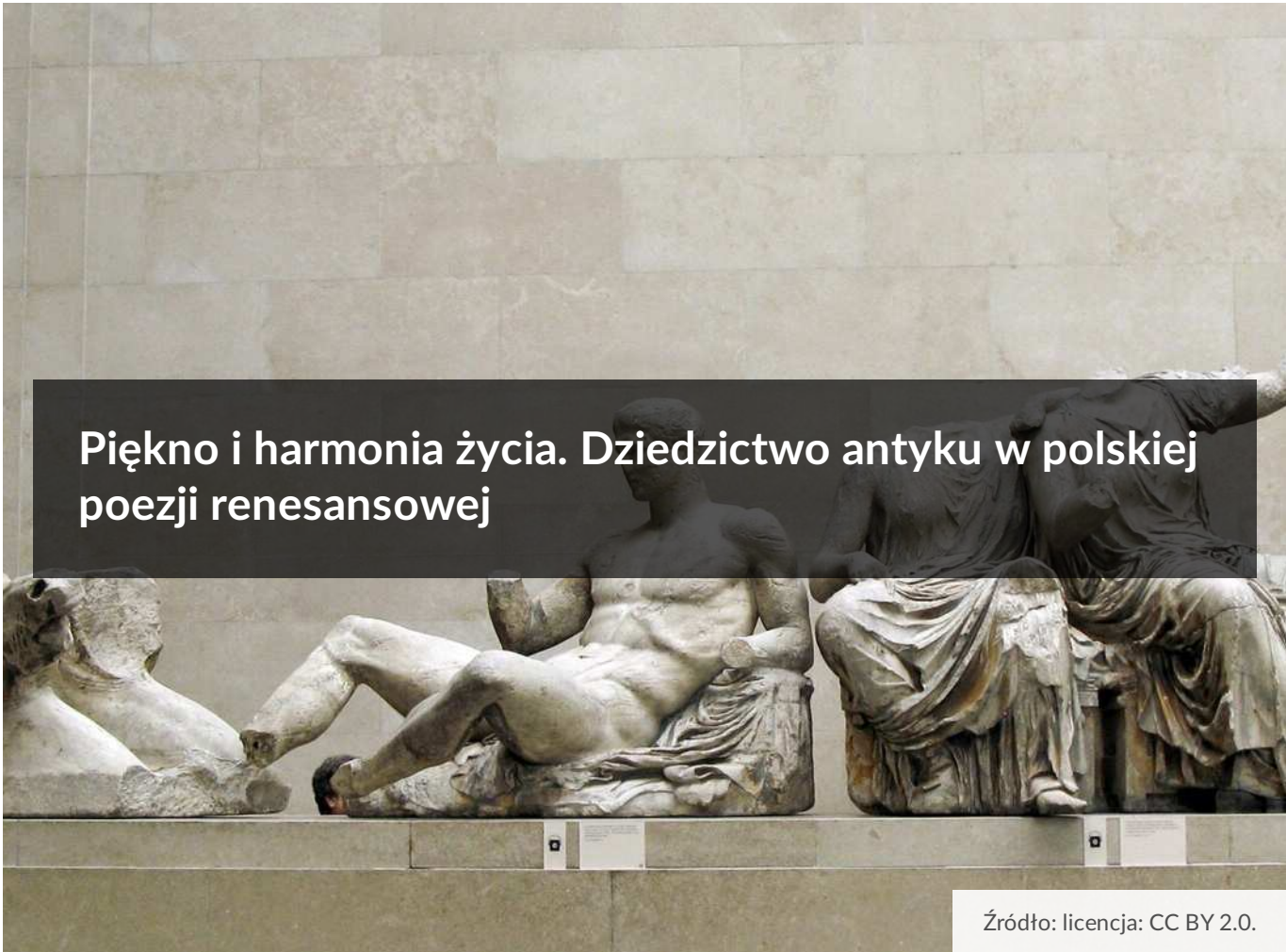

Piękno i harmonia życia. Dziedzictwo antyku w polskiej poezji renesansowej

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Ilustracja interaktywna](#)
- [Film edukacyjny](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Jan Kochanowski, *Foricoenia, sive Epigrammatum libellus*, [w:] *Dzieła polskie*, oprac. J. Krzyżanowski, Warszawa 1960.
- Źródło: Jerzy Ziomek, *Renesans*, Warszawa 1996, s. 89.
- Źródło: Jerzy Ziomek, *Renesans*, Warszawa 1996, s. 27.
- Źródło: Jerzy Ziomek, *Renesans*, Warszawa 1996, s. 301–303.
- Źródło: Jan Kochanowski, *Tren I*, [w:] Jan Kochanowski, *Treny*.
- Źródło: Jerzy Ziomek, *Renesans*, Warszawa 1996, s. 338.
- Źródło: Jan Kochanowski, *Pieśń XX*.
- Źródło: Jan Kochanowski, *Pieśń XIV*.
- Źródło: Jan Kochanowski, *Pieśń IX*.
- Źródło: Jan Kochanowski, *Pieśń III*.
- Źródło: Jan Kochanowski, *O żywocie ludzkim*.
- Źródło: Jan Kochanowski, *Do Hanny*.

Piękno i harmonia życia. Dziedzictwo antyku w polskiej poezji renesansowej

Źródło: licencja: CC BY 2.0.

Polscy poeci doby renesansu niemal bezkrytycznie i z dużym entuzjazmem uznali autorytet literatury antycznej, pozwalając na trwale zagościć jej na kartach swoich utworów. Ten stan rzeczy trafnie obrazują słowa samego Jana Kochanowskiego z *Foricoenia, sive Epigrammatum libellus*:

((Jan Kochanowski

Foricoenia, sive Epigrammatum libellus

Prędzej zgaśnie słońce, a umarli wyjdą z grobów, niż zgaśnie sława
Homera zdobyta boskimi pieśniami

Źródło: Jan Kochanowski, *Foricoenia, sive Epigrammatum libellus*, [w:] *Dzieła polskie*, oprac. J. Krzyżanowski, Warszawa 1960.

To przekonanie o ponadczasowej wartości treściowej oraz doskonałości formalnej antycznych dzieł trwało w naszym kraju od XVI w. aż do czasów przedrozbiorowych.

Twoje cele

- Rozpoznasz nawiązania filozoficzne obecne w pieśniach Jana Kochanowskiego.

- Wskażesz literackie nawiązania do antyku w tekstach renesansowych poetów.
- Opiszysz wyznaczniki renesansowego stylu w poezji, nawiązujące do antycznych źródeł.
- Scharakteryzujesz sposoby wzorowania się, przez poetów renesansowych, na tekstach antycznych.

Przeczytaj

Twórcom renesansowym, inaczej niż średniowiecznym, nie wystarczało religijne uzasadnienie dla „zbożnego” postępowania. Zwrócili się ku ideałom zaczerpniętym z myśli starożytnych, ku wierze w człowieka, w możliwości jego rozumu i zdolności kreatywnych. Dlatego takie wartości jak piękno, dobro i prawda, które stanowiły podstawę myśli filozoficznej Platona, na powrót stały się częścią ich refleksji. Twórcy doby odrodzenia odwoływali się do dzieł antycznych, przede wszystkim Homera, Wergiliusza i Cyserona. Poszukiwali nowych wzorców i zasad, dlatego zainteresowaniem cieszyły się dzieła Arystotelesa (*Poetyka*) i Horacego (*Ars poetica*). To one stanowiły źródła dla szesnastowiecznych traktatów o sztuce poetyckiej.

Antyczny ideał piękna

Michał Anioł, *Dawid*

Źródło: Jörg Bittner Unna i jeden inny autor, Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 3.0.

W sztuce renesansowej na pierwszy plan wysunęło się dążenie do realizacji antycznego ideału piękna, objawiające się głównie w stosowanych przez malarzy, rzeźbiarzy czy architektów idealnych proporcjach geometrycznych. Plastycy zwrócili uwagę na prostotę i harmonię ludzkiego ciała, który z kunsztem i niezrównaną precyzją starali się odwzorować. Dlatego zaczęli posługiwać się [perspektywą renesansową](#) (malarską, linearną, geometryczną, zbieżną). Dzięki Poetyce Arystotelesa, stał się popularny termin [mimesis](#), który twórcy renesansowi odkryli na nowo i z upodobaniem stosowali. Wierne naśladowanie natury traktowano jako źródło wartości i piękna dzieła. Doskonałym przykładem, w którym realizują się

najważniejsze postulaty sztuki odrodzenia jest *Dawid* (1501–1504) Michała Anioła.

Antyk w literaturze renesansu

Na wzór starożytnych, zaczęto stosować, zaczerpniętą od Cyserona, teorię trzech funkcji i trzech stylów literatury. Trzem funkcjom: uczyć (przekonywać) – podobać się – wzruszać (łac. *probare* – *delectare* – *flectare*), odpowiadał kolejno styl niski – średni – wysoki.

Renesans

Poetyki humanistyczne nie ograniczyły się tylko do wymowy, lecz teorię trzech stylów przeniosły do problematyki stylów poetyckich. (...) Między tematem dzieła, opisanymi w nim osobami i rzeczami, a nawet adresatem z jednej strony a stylem z drugiej, powinna istnieć określona odpowiedniość. Tak np. materiom wzniosłym, boskim, królewskim i bohaterskim odpowiadać powinien styl wysoki, materiom potocznym i codziennym – styl niski. Zasada stosowności stylu wobec tematu nosi nazwę *decorum*.

Źródło: Jerzy Ziomek, *Renesans*, Warszawa 1996, s. 89.

Oprócz stosowania *decorum* ówczesni pisarze bardzo chętnie sięgali po różnorodne gatunki literackie pochodzące z antyku. Z dużą pieczołowitością zaczęto również dbać o odpowiednią teoretycznoliteracką systematykę. W obrębie liryki zaczęto uprawiać: *pieśń*, *hymn*, *tren*, *epigramat* oraz *elegię*. W epice powrócono przede wszystkim do *eposu*. Na polu dramatu chętnie pisywano *tragedie* oraz *komedie*.

Dziedzictwo antyku w polskiej poezji renesansowej

Antyczne wzorce zagościły na kartach polskich utworów renesansowych już w pierwszej połowie XVI w., z początku głównie w tekstach pisanych po łacinie. Bardzo szybko rodzimi poeci zwrócili się jednak ku językowi narodowemu. Jednym z pierwszych autorów, który świadomie i systematycznie wykorzystał w swoich pracach starożytne wzorce był Mikołaj Rej (1505–1569). „Ojciec piśmiennictwa polskiego” oparł się m.in. łacińskich pismach Cyserona oraz Seneki. Bardzo chętnie korzystał również z epigramatu. Jego „*Żwierzyniec, w którym rozmaitych stanów, ludzi, zwierząt i ptaków kształty, przypadki i obyczaje są właśnie wypisane. A zwłaszcza ku czasom dzisiejszym naszym niejako przypadające*” (1562) jest zbiorem kilkuset, doskonałych formalnie, epigramatów ośmiowersowych, napisanych regularnym trzynastozgłoskowcem i zrymowanych parzyście.

Muzeum Mikołaja Reja, Nagłowice

Źródło: Przykuta - Przykuta, Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 3.0.

Poetą polsko-łacińskim, zachwyconym liryką Owidiusza i Wergiliusza, był przedwcześnie zmarły Klemens Janicki (1516–1543). Zainspirowany starożytnymi tekstami mistrzów uprawiał przede wszystkim lirykę elegijną. Jego

((Jerzy Ziomek

Renesans

Poeta humanistyczny nie tylko miał prawo nawiązywać do wzoru antycznego, ale nawet był zobowiązany złożyć swój wiersz, używając topiki, stylistyki i leksyki łacińskiej epoki Augusta, a więc epoki uznanej za normę i autorytet.

Źródło: Jerzy Ziomek, *Renesans*, Warszawa 1996, s. 27.

Dokonania Reja i Janickiego na polu przeszczepiania na grunt polski poetyki, stylistyki oraz tematyki antycznej wykorzystał i rozwinął Jan Kochanowski (1530–1584). Twórczość Kochanowskiego jest skarbnicą motywów i gatunków zaczerpniętych wprost ze starożytności. Jego wydana w 1578 r. *Odprawa posłów greckich*, wzorowana jest w pełni na tragedii antycznej i zachowuje wszystkie jej zasady kompozycyjne. Sam temat dramatu opiera się na motywie z *Iliady* Homera.

Jerzy Ziomek

“ Renesans

Odprawa posłów greckich jest utworem całkowicie oryginalnym, to znaczy, że nie ma w literaturze światowej tekstu, który by dlań był bezpośrednim wzorem. Kochanowski wziął motyw trojański z Homera, z greckich tragików, z Seneki oraz ze źródeł prozaicznych, z Daresa i z Diktysa. (...) Regularność *Odprawy* jako tragedii znaczy tyle, co operowanie repertuarem rozwiązań kompozycyjnych wytworzonych przez tradycję antyczną i poświadczonych zabytkami.

Źródło: Jerzy Ziomek, *Renesans*, Warszawa 1996, s. 301–303.

Również w obrębie swojej liryki Kochanowski skorzystał z dziedzictwa antycznego. Jego wydane w 1580 r. treny rozpoczyna cytat z *Odysei* Homera w przekładzie łacińskim Cyclerona. Ten gest oraz samo sięgnięcie poety po gatunek greckiej liryki funeralnej, natychmiast odsyła nas do określonego kręgu kulturowego.

“ Jan Kochanowski

Tren I

Wszytki płacze, wszytki łzy Heraklitowe
I lamenty, i skargi Symonidowe,
Wszytki troski na świecie, wszytki wzdychania
I żale, i frasunki, i rąk łamania,
Wszytki a wszytki za raz w dom się mój noście,
A mnie płakać mej wdzięcznej dziewczki pomożcie,
Z którą mię niepobożna śmierć rozdzieliła
I wszytkich moich pociech nagle zbawiła.
Tak więc smok, upatrzwszy gniazdko kryjome,
Słowiczki liche zbiera, a swe łakome
Gardło pasie; tymczasem matka szczebiece
Uboga, a na zbójcę coraz się miece,
Próżno ! bo i na sarnę okrutnik zmierza,
A ta nieboga ledwe umyka pierza.
„Próżno płakać” – podobno drudzy rzeczecie.
Cóż, prze Bóg żywy, nie jest prózno na świecie?
Wszytko prózno! Macamy, gdzie miękcej w rzeczy,

A ono wszędy ciśnie! Błąd – wiek człowieczy!
Nie wiem, co lżej: czy w smutku jawnie żałować,
Czyli się z przyrodzeniem gwałtem mocować?

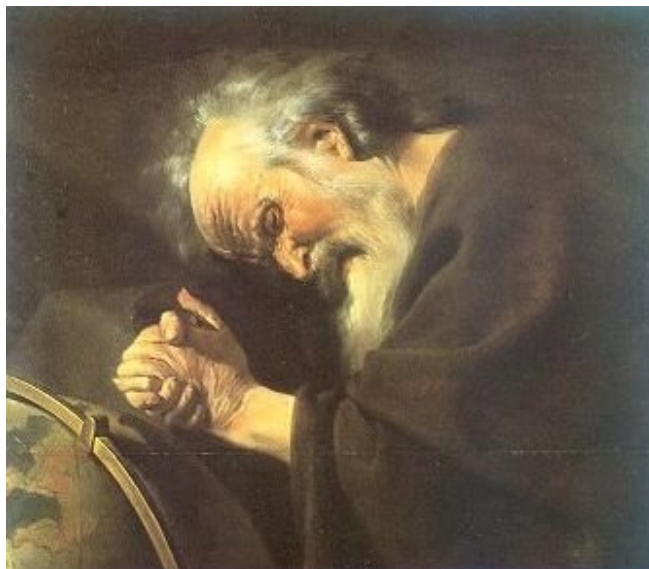
Źródło: Jan Kochanowski, *Tren I*, [w:] Jan Kochanowski, *Treny*.

Echa filozofii starożytnej w polskiej poezji renesansowej

Rodzimi poeci epoki odrodzenia bardzo chętnie odwoływali się do starożytnej myśli filozoficznej. W *Trenie I* Jana Kochanowskiego widać wpływy [Heraklita z Efezu](#), utożsamianego z przemijaniem i zmiennością życia ziemskiego (*ta panta rhei*, czyli wszystko płynie). Jednak to koncepcja rzeczywistości głoszona przez stoików oraz [epikurejczyków](#) najbardziej przypadła do gustu renesansowym twórcom.

Sztandarowym przykładem nawiązania do filozofii epikurejskiej są *Pieśni* Jana Kochanowskiego, w których znaleźć można wiele motywów opiewających proste, codzienne życie, oparte na zgodzie z naturą.

Pieśni są również pochwałą dla umiaru, prostoty oraz dystansu, które osiągnąć można dzięki pielęgnowaniu drobnych życiowych przyjemności i przemyślanej pracy nad sobą. Warto odnotować, że *Pieśni* odnoszą się do epikurejskich w wydźwięku ód oraz satyr Horacego.

Johannes Moreelse, *Heraklit*

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Chrześcijaństwo a tradycja antyczna w polskiej poezji renesansowej

Prócz Reja, Janickiego oraz Kochanowskiego do antyku odnosili się niemal wszyscy polscy twórcy dobrego renesansu, m.in. Andrzej Frycz Modrzewski (1503–1572) w swojej politycznej publicystyce (wzorowanej na tekstach Cyserona i Arystotelesa) czy Szymon Szymonowicz (pseud. Simon Simonides, 1558–1629) w arkadyjskich i kunsztownych *Sielankach*, czerpiących z dorobku m.in. Teokryta. Harmonijnie zespalały motywy starożytne (również mitologiczne) z biblijnymi. Chrześcijańską koncepcję Boga i świata Mikołaj Sęp Szarzyński (ok. 1550 – ok. 1581) łączył z myślą starożytną. W pieśniach i sonetach zamkniętych w zbiorze *Rytmy abo wiersze polskie* (1601) Sęp, opierając się na koncepcji filozoficznej Arystotelesa, odwołał się do własnych lęków przed przemijaniem, uznając Boga za niewzruszoną przyczynę ruchu wszystkiego, co żywe. Co więcej, do [stoickich](#) rozważań

o cnotliwym życiu, zawartych w wielu utworach pisarzy renesansowych, Szarzyński dołożył własne, żarliwe spojrzenie.

((Jerzy Ziomek

Renesans

Natura jest skażona, łaska jest nadzieją niedoskonałego człowieka. Bóg jest niedocieczony, niedostępny i surowy, ale człowiek zwraca się do Niego w przekonaniu, że został osobiście odkupiony, i to nie dla własnej zasługi, ale z niezgłębionego miłosierdzia Bożego. Człowiek żyje cnotliwie nie tyle dla własnego zbawienia, ile dla chwały Bożej.

Źródło: Jerzy Ziomek, *Renesans*, Warszawa 1996, s. 338.

Słownik

decorum

(łac. *decorum* – stosownie, przyzwoicie) – estetyczna zasada stosowności, która wskazuje normy właściwego zharmonizowania elementów dzieła literackiego; celem jest uzyskanie odpowiedniości stylu (słownictwa, stóp metrycznych) do treści. Zasada decorum została sformułowana w starożytności i miała istotny wpływ na późniejszą estetykę. W Poetyce Arystotelesa odpowiada jej grecki termin *prepon*

elegia

(gr. *elegeía* – pieśń żałobna) – początkowo nazwa ta oznaczała właśnie pieśń pogrzebową, potem pojawiły się inne rodzaje elegii: miłosna, biesiadna, refleksyjna; był to gatunek bardzo popularny wśród pisarzy rzymskich, którzy szczególnie chętnie uprawiali elegię miłosną; w rozumieniu nowożytnym elegia to utwór liryczny, poważny i pełen smutku, w którym motywy osobiste łączą się z treściami refleksyjnymi, dotyczącymi ludzkiego losu, przemijania, śmierci

epigramat

(gr. *epigramma* – napis, inskrypcja) – w starożytności wierszowany napis na pomnikach, grobowcach; obecnie krótki utwór liryczny o żartobliwej treści i zaskakującej puencie

epos

(gr. *épos* – słowo, opowieść) – inaczej epopeja; gatunek epiki obejmujący utwory, zazwyczaj wierszowane, w których przedstawiano mitycznych lub historycznych bohaterów biorących udział w wydarzeniach przełomowych dla określonej społeczności

hymn

(gr. *hýmnos* – pieśń pochwalna) – uroczysta, podniosła pieśń o apostroficznym charakterze wypowiedzi. Adresatem jest najczęściej personifikowane pojęcie (np. ojczyzna, wolność) lub ważna osoba

komedia

(łac. *comoedia*) – jeden z trzech, obok tragedii i dramatu właściwego, gatunków dramatycznych. Komedia cechuje pogodny nastrój, komizm, najczęściej żywa akcja i szczęśliwe dla bohaterów zakończenie. Komedia rozwijała się już w starożytnej Grecji i Rzymie.

mimesis

(gr. *mimesis* – imitacja, podobieństwo) – kategoria estetyczna określająca stosunek sztuki do rzeczywistości jako naśladowanie rzeczywistości w sztuce za pomocą odpowiednich środków artystycznych

pieśń

gatunek poezji wywodzący się z antyku; początkowo pieśni były przeznaczone do śpiewania, stąd charakteryzują się regularną budową, podziałem na strofy o tym samym układzie wersów i wyraźnym rytmem, który tworzyły m.in. często wykorzystywane powtórzenia, paralelizmy składniowe i refren

tragedia

(łac. *tragoedia*) – obok komedii i dramatu właściwego jeden z trzech podstawowych gatunków dramatu. Tragedia to utwór dramatyczny, w którym ośrodkiem akcji jest nieprzezwycięzalny i kończący się nieuchronną klęską konflikt wybitnej jednostki z siłami wyższymi – losem, fatum, prawami historii, prawami moralnymi, czy prawami społecznymi.

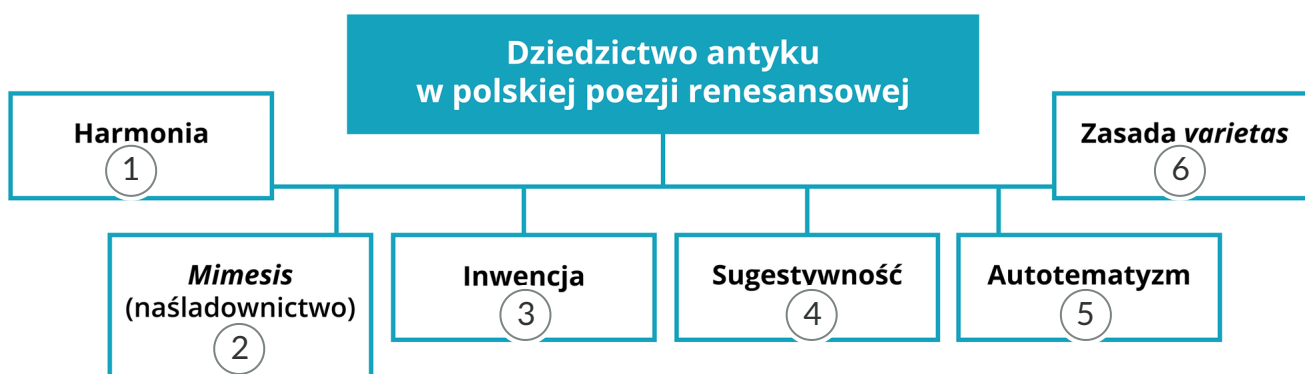
tren

(gr. *thrēnos* – głośno płakać) – ukształtowany w starożytnej Grecji gatunek liryki funeralnej (żałobnej) o charakterze pieśni lamentacyjnej, w której wyrażony jest żal po śmierci bohatera, połączony z pochwałą jego zalet i czynów

Ilustracja interaktywna

Polecenie 1

Zapoznaj się z ilustracją interaktywną i wyjaśnij, w jaki sposób polscy twórcy renesansowi przetwarzali wzory antyczne.

Polecenie 2

W cytatach umieszczonych w multimedium wskaż konkretne fragmenty, które ilustrują cechy poezji renesansowej.

Film edukacyjny

Polecenie 1

Zapoznaj się z wykładem dr. hab. Dariusza Dybka i scharakteryzuj główne źródła inspiracji Jana Kochanowskiego.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D1EGwVqBa>

Film nawiązujący do treści materiału Dziedzictwo antyku w polskiej poezji renesansowej.

Polecenie 2

Na podstawie filmu wyjaśnij, w jaki sposób w twórczości Kochanowskiego realizował się epikureizm.

Ćwiczenie 1

Wskaż obecne w renesansie inspiracje kulturą antyku.

☐ Wpływy filozofii epikurejskiej.

☐ Sięganie po antyczne gatunki literackie: pieśni, treny, ody.

☐ Obecność tematyki mitologicznej.

☐ Zupełne naśladownictwo idei, wartości i tematów antycznych.

☐ Brak różnicowania poezji pod kątem tematycznym i wersyfikacyjnym.

Ćwiczenie 2

Sformułuj nauki, jakie płyną z utworu Jana Kochanowskiego.

((Jan Kochanowski

Pieśń XX

Miło szaleć, kiedy czas po temu,
A tak, **bracia**, przypij każdy swemu,
Bo o głodzie nie chce się tańcować,
A podpiwszy, łacniej już błaznować.
Niech się tu nikt z państwem nie ozywa
Ani z nami powagi używa;
Przywileje powieśmy na kołku,
A ty **wedle** pana siądź, pachotku!
Tam dobra myśl nigdy nie postoi,
Gdzie **z rejestru patrzą, co przystoi**;
A powiem wam, że się tym świat słodzi,
Gdy **koleją statek** i żart chodzi.
Ale to mój zysk, że mię słuchacie,
A żadnej mi pełnej nie podacie;
Znał kto kiedy poetę trzeźwego?
Nie uczyni taki nic dobrego.
Przedsię do mnie, a ja nie zawiodę;
Wy też drudzy, **co macie pogodę**,
Każdy swojej **włóż w ucho leda co**,
Nie macie tu oglądać się na co.
I z namędrszym nie trzymam w tej mierze,
Kto się długo na dobrą myśl bierze;
Czas ucieka, a żaden nie zgadnie,
Jakie szczęście o jutrze przypadnie.
Dziś bądź wesół, dziś użyj biesiady,
O przyszłym dniu **niechaj proznej** rady;

Już to dawno Bóg obmyślił w niebie,
A'k tej radzie nie przypuszczą ciebie.

Źródło: Jan Kochanowski, *Pieśń XX*.

Dla nauczyciela

Autor: Paulina Król

Przedmiot: Język polski

Temat: Piękno i harmonia życia. Dziedzictwo antyku w polskiej poezji renesansowej

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy i rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

1) rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, literatura lat 1945–1989 krajowa i emigracyjna, literatura po 1989 r.;

2) rozpoznaje konwencje literackie i określa ich cechy w utworach (fantastyczną, symboliczną, mimetyczną, realistyczną, naturalistyczną, groteskową);

4) rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe: oksymoron, peryfrazę, eufonię, hiperbolę; leksykalne, w tym frazeologizmy; składniowe: antytezę, paralelizm, wyliczenie, epiforę, elipsę; wersyfikacyjne, w tym przerzutnię; określa ich funkcje;

9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji;

11) rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje podstawowe motywy i toposy oraz dostrzega żywotność motywów biblijnych i antycznych w utworach literackich; określa ich rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych;

16) rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne i narodowe; określa ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości.

II. Kształcenie językowe.

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

5) zna, rozumie i funkcjonalnie wykorzystuje biblizmy, mitologizmy, sentencje, przysłowia i aforyzmy obecne w polskim dziedzictwie kulturowym;

III. Tworzenie wypowiedzi.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- 1) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;
- 4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;

IV. Samokształcenie.

1. rozwija umiejętność pracy samodzielnej między innymi przez przygotowanie różnorodnych form prezentacji własnego stanowiska;
5. dokonuje krytycznej selekcji źródeł;
6. wybiera z tekstu odpowiednie cytaty i stosuje je w wypowiedzi;
8. posługuje się słownikami ogólnymi języka polskiego oraz słownikami specjalistycznymi (np. etymologicznymi, frazeologicznymi, skrótów, gwarowymi), także w wersji on-line;
9. wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny;

Zakres rozszerzony

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń: spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:
- 2) rozumie pojęcie tradycji literackiej i kulturowej, rozpoznaje elementy tradycji w utworach, rozumie ich rolę w budowaniu wartości uniwersalnych;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele operacyjne. Uczeń:

- przygotuje prezentację dotyczącą antyku;
- przedstawia nawiązania filozoficzne obecne w pieśniach Jana Kochanowskiego;
- rozumie pojęcie tradycji literackiej;
- wskazuje konkretne fragmenty utworów, które ilustrują cechy poezji renesansowej;
- rozpoznaje elementy tradycji antycznej w utworach poetów renesansowych;
- charakteryzuje główne źródła inspiracji w poezji Jana Kochanowskiego.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm;
- nauczanie wyprzedzające.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- dyskusja;
- mapa myśli;
- burza mózgów;
- praca z tekstem.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Tydzień przed zaplanowaną lekcją, nauczyciel prosi uczniów o utworzenie trzech grup. Każda grupa ma za zadanie przygotować krótkie prezentacje:
 - grupa 1: Antyk w literaturze renesansu;
 - grupa 2: Filozofia starożytna w polskiej poezji renesansowej;
 - grupa 3: Chrześcijaństwo a tradycja antyczna w polskiej poezji renesansowej.
2. Nauczyciel prosi uczniów o zapoznanie się z sekcją „Przeczytaj” i „Grafika interaktywna”.

Faza wprowadzająca:

1. Nauczyciel zapoznaje uczniów z tematem lekcji i wspólnie z uczniami ustala cele zajęć i kryteria sukcesu.
2. Uczniowie formują utworzone przed lekcją grupy i przedstawiają swoje prezentacje. Nauczyciel dopowiada informacje i komentuje pracę grup.
3. Uczniowie tworzą notatkę, wypisując cechy stylu polskiej poezji renesansowej.

Faza realizacyjna:

1. Uczniowie zapoznają się z wykładem zamieszczonym w sekcji „Film edukacyjny” i odpowiadają na polecenie 1. Nauczyciel odczytuje najciekawsze propozycje odpowiedzi. Wszyscy dokonują wspólnej analizy.

2. Uczniowie zapoznają się z treścią grafiki interaktywnej. Po analizie treści wskazują, w jaki sposób polscy twórcy renesansowi przetwarzali wzory antyczne. Podają własne przykłady.
3. Uczniowie dzielą się na dwie grupy i typują lidera, będą pracować metodą burzy mózgów. Na początek zapoznają się z treścią utworów Jana Kochanowskiego: grupa 1: *Tren I*; grupa 2: *Pieśń XX*. W tekstach wskazują:

- nawiązania do filozofii starożytnych myślicieli;
- toposy;
- alegorie;
- hasła.

Po wyznaczonym czasie liderzy grup odczytują na forum klasy przykłady, w jaki sposób Jan Kochanowski realizował dziedzictwo antyku.

3. Nauczyciel informuje uczniów, że dokonają opracowania toposów wykorzystanych w pieśniach Jana Kochanowskiego. Uczniowie dobierają się w grupy czteroosobowe i za pomocą rysunku, hasła lub symboli przedstawiają przykładowy topos. Nauczyciel pisze na tablicy hasło: toposy Jana Kochanowskiego. Lider grupy podchodzi do tablicy i zawiesza pracę swojej grupy. Następuje wspólna analiza i omówienie propozycji.
4. Uczniowie wykonują ćwiczenie 1 w sekcji „Film edukacyjny”.

Faza podsumowująca:

1. Na zakończenie nauczyciel wyświetla polecenie 2 z sekcji „Film edukacyjny”. Uczniowie odpowiadają na postawione pytanie. Nauczyciel komentuje.
2. Nauczyciel ponownie odczytuje temat lekcji i przeprowadza krótką rozmowę na temat spełnienia kryteriów sukcesu.

Praca domowa:

1. Uczniowie wykonują ćwiczenie 2 z sekcji „Film edukacyjny”.

Materiały pomocnicze:

- *Jan Kochanowski i kultura Odrodzenia*, pod red. Z. Libery, M. Żurowskiego, Warszawa 1985.
- *Dzieła polskie*, oprac. J. Krzyżanowski, Warszawa 1960.

Wskazówki metodyczne

- Uczniowie mogą przed lekcją zapoznać się z multimediami z sekcji „Ilustracja interaktywna”, aby aktywnie uczestniczyć w zajęciach i pogłębiać swoją wiedzę.